

F-16 PILOOT MET EEN NIEUWE MISSIE

INHOUD

Proloog 7

1. EEN NIEUW THUIS 11
Uit mijn logboek: Op eieren landen 16
2. WENNEN 19
3. EEN NIEUWE KERK 27
Uit mijn logboek: De F-16 en zijn piloot 38
4. VEILIG LANDEN 45
5. 'WINTER' IN OEGANDA 51
Uit mijn logboek: Groene vluchten 59
6. BEREIKBAARHEID 63
Uit mijn logboek: En toen werd het donker 66
7. TWIJFEL 71
Uit mijn logboek: Jaap de aap 77
8. EEN BEZOEK AAN DE SSESE-EILANDEN 81
9. EEN WEG DOOR DE LUCHT 91
Uit mijn logboek: De vergeten passagier 95
10. REBELLEN 99
11. EEN NIEUW VLIEGTUIG 105
Uit mijn logboek: Baby's 109
12. OPNIEUW REBELLEN 113
13. ANGST IN KITGUM 119

- Uit mijn logboek: De Olavlucht 126
14. EEN ZOON 129
15. HONGER 137
- Uit mijn logboek: De generator 148
16. HELDEN 153
- Oeganda: feiten en geschiedenis 161
- Kaart Oeganda 164

PROLOOG

Een zwart gordijn strekt zich voor me uit. Verderop geselt zware regen het land. Onweerswolken verzamelen zich als een coalitie van vijandige legers die me de doorgang willen versperren. Ik kijk naar de brandstofmeter van mijn vliegtuig, een Cessna Caravan, en constateer dat de extra anderhalf uur brandstof die we hebben meegenomen geen luxe is. Vanwege het weer heb ik behoorlijk van mijn koers moeten afwijken. Als gevolg daarvan is mijn aankomsttijd al met twintig minuten vertraagd.

Ik werp een blik over mijn schouder. Op de twee middelste stoelen achter me ligt Jaccimo. Hij heeft zware malaria. Zijn vader, een Italiaanse arts, zit naast hem en ziet de donkere wolken ook. Vragend kijkt hij me aan. Ik steek mijn duim op. De grote onweerswolken waren vanochtend nog nietige schapenwolkjes, maar rijzen nu voor me op als grote atoom-explosies.

Mijn tijd bij de luchtmacht heeft me geleerd diep respect te hebben voor deze wolken. 'Vlieg er nooit doorheen, maar omzeil ze,' leerden mijn instructeurs mij. Maar toen had ik begeleiding vanaf de grond en was het uitvoeren van die instructie een stuk eenvoudiger. Bovendien was het vliegtuig waarover ik toen beschikte, de F-16, iets steviger.

Ik kijk automatisch naar de weerradar van mijn Cessna Caravan. ‘Even geduld a.u.b., wegens storing geen beeld!’ is de boodschap. Dan maar op het zicht verder. En als dat niet lukt: uitwijken naar Mythiany. De kleine grasstrip Mythiany ligt zo’n zestig kilometer ten noordoosten van Entebbe en is onze eerste uitwijkhaven. Wachten op de grond is beter dan in de lucht.

Ik breng de Caravan net onder de reusachtige kam van de onweerswolk. Hierdoor krijg ik iets beter zicht op het regen-gordijn. Ook daal ik naar 6000 voet. Ik vlieg nu evenwijdig aan de dicht geweven sluier van water, op zoek naar een spoor van licht.

Wat een vertoon van natuurkracht! Ik voel me heel klein. Naast me springt de bliksem over van de ene wolk naar de andere. Mythiany ligt nu zo’n twintig kilometer voor me en is gelukkig nog vrij van regen. Maar niet lang meer. De buien verplaatsen zich naar het westen.

‘Hoe is het weer in Kampala?’ vraag ik aan Fred, onze *Flight Follower* in het MAF-kantoor.

‘Enorme regenval, we zien de overkant van de tuin niet eens.’

‘Bedankt. Ik vlieg op dit moment naar het westen en probeer een gaatje te vinden naar Entebbe.’

‘Ik heb net van Ray gehoord dat Entebbe nog goed is.’

Voor me zie ik twee roodwit gekleurde radiomasten opdoemen. Ik kijk op mijn kaart en bepaal mijn positie. Ik neem wat vermogen terug om brandstof te besparen en bereken dat ik nog vijftien minuten kan doorzoeken voordat ik naar Mythiany moet uitwijken.

‘Heer, u weet dat Jaccimo ernstig ziek is,’ bid ik hardop.

Direct achter de heuvels zie ik onder de wolken een zonnestraal tegen de zwarte achtergrond. Een teken van hoop! Daarachter zal het toch wel beter worden? Ik volg de autoweg

naar Entebbe, die als een zilveren lint onder me door schiet, glinsterend van de regen. Een vallei laat voldoende ruimte tussen de wolken en de aarde over om naar de zonnestraal toe te vliegen.

Gelukkig verandert de zonnestraal in een lichte streep. Ik ben klaar om ieder moment terug te keren. De weg onder mij maakt ineens een scherpe bocht en daardoor raak ik hem even kwijt. Ik blijf goed grondzicht houden, maar het voorwaartse zicht is minimaal. Hevige regen beukt nu neer op het vliegtuig en de turbulentie neemt toe. Ik minder nog meer snelheid en check nogmaals mijn hoogte. Die is in orde; ik vlieg veilig boven de bergtoppen.

Daar is de weg weer. Hier en daar staat het land onder water. De lichte streep voor me wordt geleidelijk helderder. Ik heb het ergste gehad.

Voor mij ontvouwt zich een bijzonder schouwspel. De zonnestralen schijnen als laserstralen over de grote, donkere wolken en geven het landschap iets onwerkelijks. Ik voel de hand van Jaccimo's vader op mijn schouder. Hij weet nu dat zijn zoontje over een uur in een goed ziekenhuis zal liggen.

Voor me zie ik Entebbe, vrij van onweersbuien. Op het vliegveld staat een ambulance te wachten. Na de landing wordt Jaccimo snel ingeladen en vertrekt de ziekenwagen met gillende sirenes richting Kampala.

Het is een paar weken later. Ik zit in mijn kantoor. Achter mij klinkt een jongensstem.

'Kan ik weer voorin meevliegen volgende week?'

Een zwartharig joch komt mijn kantoor binnenstormen.

'Even kijken of ik zelf vlieg,' antwoord ik.

Op het *planningboard* zie ik dat ik zelf de vlucht doe.

'Volgens mij ben jij volgende week mijn *copilot*.'

Juichend rent de jongen terug naar zijn vader.

‘Ik mag helemaal voorin. En misschien mag ik ook wel even sturen.’

Hij kijkt mij met een smekende blik aan en ik antwoord met een omhooggestoken duim. De jongen is Jaccimo. Hij is weer helemaal gezond.

EEN NIEUW THUIS

8 APRIL 1992

Het eerste stukje dat we door het vliegtuigraampje van de Sabena DC10 van Oeganda te zien krijgen, is het grijze water van het Victoriameer. Oeganda, het nieuwe thuisland voor mijzelf – oud-F16-vlieger – mijn vrouw Anneke en onze vier kinderen. Het meer heeft een indrukwekkende omvang; het is twee keer zo groot als Nederland, het land dat we voor onbepaalde tijd achter ons laten. Alsof Oeganda indruk op ons wil maken, door te laten zien hoe klein het land is waar we vandaan komen. Het zou verdrinken in dit op één na grootste zoetwatermeer van de wereld, deze bron van de Nijl.

We zien het gebied rondom het Victoriameer, dat veel vruchtbaarder is dan het land in het Noorden van Oeganda.

Het vliegtuig koerst aan op de luchthaven van Entebbe, dat op het puntje van een schiereiland ligt in het Victoriameer. Kort daarna zet het toestel de landing in. Oeganda komt steeds dichterbij. Een land waar veertig verschillende volkeren leven, verdeeld over vier taalgroepen.

Bijna negentig procent van de bevolking woont op het platteland. Cijfers uit boekjes. . . Nog even en onze boekenwijsheid zal worden aangevuld met ervaringen, geuren, klanken.

Hoe vaak heb ik al gevlogen? Ontelbare keren. Toch weet ik zeker dat ik deze vlucht nooit zal vergeten.

Ik kijk naar mijn vrouw Anneke en onze kinderen: Rozemarijn, Harro, Frederike en Annefleur. De oudste is acht, de jongste een jaar. Frederike en Annefleur hebben nog niet eerder gevlogen. We slepen hen mee in een avontuur dat begon toen ik tijdens mijn opleiding tot F16-vlieger besloot voor de Mission Aviation Fellowship (MAF) te gaan werken. Mijn toekomst bleek niet bij de luchtmacht of de KLM te liggen, zoals ik aanvankelijk dacht, maar bij deze organisatie die vliegt op kerosine en gebed.

De MAF ondersteunt sinds de tweede wereldoorlog het werk van kerken en christelijke hulpverlenings- en zendingsorganisaties in de meest afgelegen en onherbergzame gebieden ter wereld. De ‘vliegende missie’ heeft ongeveer honderd veertig vliegtuigen en enkele duizenden stafleden, gestationeerd op bijna honderd MAF-bases in ruim dertig landen. Nog even en wij horen daar ook bij.

REUSACHTIGE SPINNEN

Als we de vliegtuigtrap aflopen, slaat de zwoele, warme lucht als een wollen deken om ons heen. Even moeten we naar adem happen. De lucht is hier op vijftienhonderd meter hoogte ook ijler en zal ons de komende weken vast minder energie geven.

We worden opgewacht door Ray Snaith en Jeremy McKelvie, de *Programme Manager* van de MAF in Oeganda. Het visum is snel geregeld. Onze bagage arriveert via een piepende en krakende transportband. De aankomsthal op het vliegveld biedt een naargeestige aanblik. Het plafond is op sommige plaatsen verdwenen en de vieze, bruine ondergrond komt tevoorschijn, inclusief een aantal reusachtige spinnen.

De mensen zijn erg hartelijk en vriendelijk. En we ontdekken snel dat we er een naam bij hebben gekregen: *Muzungu*. Een naam die voor alle blanken wordt gebruikt en die betekent: 'hij die voorziet'.

Het felle zonlicht verblindt ons als we het sombere gebouw uitlopen. Buiten kijken we verwonderd naar de overdaad aan schitterend gekleurde bloemen, het diepgroene gras en struiken die felrood bloeien. Een Landrover van de MAF staat klaar. Met slordige blauwe letters is 'MAF Uganda, P.O. BOX 1, Kampala' op de deuren geschilderd.

We rijden langs de winkeltjes van Entebbe. Het lijkt wel alsof Oeganda door Coca Cola en Pepsi wordt gesponsord. Op veel winkeltjes zijn, levensgroot en met glimmende verf, de bekende logo's van deze frisdranken geschilderd. Dat is overigens het enige wat geschilderd is. De rest van de huisjes is bedekt met een dikke laag oranjebruin zand.

Het heuvelachtige landschap biedt vele, wisselende uitzichten: Het blauwe water van het Victoriameer, met aan de oevers de hoge bomen waar zeearenden wachten op hun prooi. De kleine huisjes omringd door bananenbomen. De grote kleiheuvels, met onderin een vuurtje, waardoor de klei wordt gebakken tot bouwstenen voor de huizen. De glanzende daken van golfplaten op kleine huisjes. De Acholiekoeien met hun reusachtige horens. De groentestalletjes, gevuld met een ruim aanbod van bekende en onbekende groenten en fruit: avocado's, mango's, ananassen, minibananen. En overal heel veel witte Toyota taxibusjes, met daarin chauffeurs die de wegen onveilig maken met hun roekeloze rijstijl.

De vijfenveertig kilometer lange rit naar ons huis in Kampala duurt meer dan een uur. De Landrover heeft soms moeite om de steile hellingen op te komen. Ook de dieselmotor heeft last van de ijle lucht. Regelmatig moeten we stoppen bij een

checkpoint van het leger, dat alle wegen van en naar Kampala controleert. Gelukkig is de MAF bij de meeste soldaten bekend en kunnen we vaak snel doorrijden. Het land is nog steeds niet stabiel, na de afgrijselijke slachtingen door Idi Amin en Milton Obote. De nieuwe president, Yoweri Museveni, belooft een betere toekomst. Maar ook hij gebruikt het leger om de bevolking te intimideren.

De MAF heeft een huis voor ons geregeld in Makyinde, een stadsdeel aan de zuidkant van Kampala, vlakbij de weg naar Entebbe. Op deze locatie moeten in de toekomst ook het MAF-kantoor en de huizen voor alle andere MAF-gezinnen komen.

VALSE HOND

Een scheef bordje met daarop *Kizungu Lane* wijst ons de weg. *Kizungu Lane* is een smal kronkelweggetje. Jeremy stopt bij een zwartmetalen hek en geeft aan dat het witte huis op de heuvel ons nieuwe onderkomen is. Vol verwachting rijden we de oprijlaan op en stoppen bij de garage. We worden hartelijk begroet door de tuinman en een luid blaffende hond die vast gebonden is aan een boom.

Jeremy leidt ons rond. Hij wijst ons op de tralies voor de ramen en de hekken voor de deuren. Er is ook een alarmsysteem geïnstalleerd. Kampala is wat inbraakgevoelig... In onze slaapkamer bevindt zich een radio waarmee we in geval van nood alle andere MAF-gezinnen kunnen oproepen. Onwetend van inbrekers lopen de kinderen luid kwebbelend rond en verdelen de slaapkamers alvast. Die zijn wat klein, maar de ruime lichte woonkamer met terras vergoedt veel. We voelen ons gelijk thuis. Het uitzicht op de tuin is adembenemend. En tussen de bomen door kunnen we zelfs iets

zien van het centrum van Kampala en het Victoriameer. Dit is onze nieuwe plek voor de komende jaren!

We stellen ons voor aan de tuinman, Mario. Hij waarschuwt ons voor de hond, die Rambo blijkt te heten. Hij heeft de hond aan een ketting gelegd van nog geen meter lang. Ik loop naar Rambo toe en haal hem aan. Ik hoop dat hij niet vals is geworden. Ondanks zijn macho-achtige naam geeft de blik in zijn ogen me vertrouwen. Ik laat alle kinderen bij Rambo komen, zodat hij aan ons kan wennen. Dan komt het moment dat ik hem losmaak. . . Rambo blijkt de liefste hond te zijn die we ooit hebben gehad – alleen moet hij niets hebben van onze tuinman. Rambo is ook een ideale waakhond. Een grote blaf met een klein hartje. De kinderen zijn dol op hem.

Dit huis luidt een nieuw begin in. Wat staat ons allemaal nog te wachten in dit verre land met een voor ons zo andere cultuur? En dan die dikke tralies en dat grote hek. Die geven je niet het gevoel dat het erg veilig is hier. Zijn we eigenlijk wel welkom? Deze wereld is zo anders, dat we ons afvragen of we wel zullen kunnen wennen.